

## Framtidskuster

Framtidskuster<sup>1</sup> är en antologi om förändringar i kustsamhällen, primärt i Sverige, men också i Norge och Danmark. Gemensamt för de beskrivna samhällena är att de förändras utgående från näringsstrukturer och ekonomier, baserade på fiske och eventuellt handel inklusive transport av industriprodukter, till ekonomier, baserade på en komplex struktur av materialitet, upplevelseekonomi och livsformsutlevelser. Till det kommer att dessa

samhällen mer än tidigare har fått en funktion som sociala fora. Visuellt kan alla och envar konstatera förändringen som visar sig med den ökade utbredningen av de så kallade *waterfront*-områdena, med bl.a. bostadshus placerade längs en kaj.

Framtidskuster är ett EU-Interreg-projekt som ”mellan 2010 och 2012 inventerat villkoren för hållbar kustutveckling i syfte att bland annat

---

<sup>1</sup> *Hållbar utveckling i kustsamhällen*. Redaktörer Cecilia Fredriksson & Mia Larson. Göteborg: Makadam förlag, 2013. 318 sidor. ISBN 978-91-7061-130-8

skapa nya och innovativa samarbetsformer inom regionen” (sida 9). Som helhet behandlar boken mera precist hur förändringen av hamn- och kustområden till arenor för sommar- och fritidsvistelse och bostadsområden går till. I den processen ingår att områdena blir arenor för upplevelsesekonomin. Bokens fyra överordnade tematiska kapitel ger infallsvinklar på detta. Ett genomgående tema är dessutom ekologisk hållbarhet, vilket ska förstås som att produkter tillverkas och framställs nära platsen där de konsumeras. Det framgår också att iscensättning och *storytelling* är centrala begrepp i detta sammanhang. Här ingår också en utveckling av dessa kustområden som destinationer för turism.

Boken är disponerad i fyra tematiska helheter: 1) hamnen som värdeskapare, 2) entreprenörskap i kustområden, 3) perspektiv på hållbar organisering av hamnrummet, och 4) praktikerens syn på en kustnära samhällsutveckling.

Carina Sjöholm skriver i del ett om hamnen som mötesplats, där restauranger och butiker är viktiga element. Platsen hon undersöker är Höganäs i Skåne. Fredrik Nilsson undersöker kulturarvsprojekt i Helsingör, där hamn- och varvsområdet förvandlas. Särskilt intressant är de lokala, stridande tolkningar av en skulptur som anspelar på den Lilla Sjöjungfrun i Köpenhamn. Platsen står i radikal förändring; häri finns en av orsakerna till de stridande tolkningarna. Sandra Holst Kjær analyserar i sin tur Kragerø där konstnären Edvard Munch används som medel för en turistortsutveckling. Cecilia Fredriksson visar hur kultur och kreativitet kan användas som medel i en hållbar kustutveckling och använder termen *cultural planning*. Hon ser staden vid vattnet som ett sentida modernitetsprojekt där de kulturella inslagen handlar om det oväntade och marginaliserade. Platsen är hamnområdet i Helsingborg.

I bokens tematiska del två skriver Ida de Wit Sandström om mode- och heminredningsbutiker vars produkter materialiserar drömmar och idéer. Det är fråga om en estetisering, som kräver en superb känsla för gränser och kreativ symbolanvändning. Kirsti Mathiesen

Hjemdahl diskuterar förutsättningar för samverkan på lokal nivå. Hon fokuserar på fyra olika stödjande faktorer, som är väsentliga för att det uppstår en utveckling. Kristina Lindström och Mia Larson undersöker villkoren för hållbart turismföretagande i kustområden. Materialet är från Kåringön och Marstrand. De använder sig av dikotomin *Gemeinschaft* – *Gesellschaft* myntade av den klassiska sociologen Ferdinand Tönnies.

I del tre av boken beskriver Thomas Højrup och Kirsten Monrad Hensen en rad nordjyska kustorter med fiske utan hamnar, men så att båtarna dras upp på stranden. Dessa kustorter har en rad platsspecifika villkor. Författarna diskuterar fiskets villkor, anpassningar och fiskarnas strategier jämte fördelar vid fiske från dessa orter jämfört med fiske från de stora hamnarna för industrifiske i närheten. Ove Thufvesson har intervjuat personer i ledande positioner inom kommun och näringsliv om förändringen av Helsingborgs tidigare industrihamn till ett bostadsområde med vattenkontakt. Kristina Lindström och Mia Larson undersöker lokal delaktigheter i lokal, hållbar turismutveckling. Materialet är från Marstrand, Kåringön och Björholmen.

Bokens tematiska helhet fyra går in på praktikernas perspektiv på hållbar utveckling av kustområden. Jo van der Eynden skriver om förändringar i det sydliga Norge, Noel Cornér om seglingstävlingen *Swedish Match Race* inne i Marstrands hamn. Denna tävling är en stor tävling som påverkar Marstrand mycket under den tid som den försiggår. Thomas Højrup beskriver i bokens sista artikel hur ett antal fiskarhushåll i Thorupstrand på den nordvästliga kusten av Jylland slog sig samman i ett andelslag för att köpa fiskekvoter gemensamt i början av 2000-talet. Syftet var att kunna fortsätta med ett lokalt baserat fiske, som är varsamt mot naturen. Det var den danska staten som hade initierat detta kvot-system, som bröt med en gammal dansk rättighet för fritt fiske i Kattegat- och Skagerackområdet. Alternativt kunde kvoterna ha sålts till kapitalägare utanför dessa orter. Samtidigt är artikeln en intressant kulturhistorisk fram-

ställning av fiskets utveckling i detta område.

De analyserade orterna i boken är spridda över en stor del av den sydliga delen av Norden. Jag har en känsla av att många läsare är osäkra på lokaliseringen av några av orterna; en karta med dessa orter skulle ha varit ett stöd för många, även om man självklart också kan hitta dessa orter på digitala kartor på nätet.

Som helhet ger boken en mycket intressant introduktion till den aktuella radikala förändringen av kustområdena och bosättningen av dem; grundvalen för näringarna förändras, områdenas funktion förändras och befolk-

ningen byts till stor del ut. Häri ingår initiativ för att förlänga säsongen i dessa områden, också så att flera bosätter sig året om i områdena och pendlar eller distansarbetar. De analyserade orterna uppvisar en stor variation. Boken är viktig som en introduktion till en aktuell anpassningsprocess som helt klart inte är avslutad ännu och möjligen aldrig blir det. Detta har att göra med den aktuella ständigt upptrappade förändringen till ett postmodernt samhälle, som vi redan är långt inne i.

*Ole Rud Nielsen*

---